

התמודדות עם קשיים

מטרת הפעולה:

החג"סניקים יתגברו על קשיים במהלך עבודתם, חשוב להדגיש את הפן האישי מידותי - איזה אישיות אני בונה בעצמי, איזה סוג של אדם אני.

מבנה הפעולה:

1. הכרה בקושי כחלק מהחיים (קיום הקושי, הודאה בקושי, בניה מהקושי = אתגר)
2. התמודדות וקבלת החלטות
3. מה ואיך

מהלך הפעולה:

1. תפקיד הקושי בחיים

- מספרים סיפור קיטש (הכל ורוד) ושואלים: האם סיפור כזה יכול לקרות במציאות? יוצאים מתוך זה לדיון קצר מה חסר? מה גורם לסיפור להיות לא מציאותי? מסקנה: אין בעיות, אין קונפליקטים. זה משעמם אנו מבינים עכשיו שבעיות הם חלק טבעי ואינטגרלי מהחיים.

- כמה מתנדבים מנחשים כל אחת לאיזה מרחק היא תצליח לקפוץ/ כמה זמן היא יכולה לעמוד על רגל אחת וכו'. בדר"כ אנשים מעידים על עצמם פחות ממה שהם מצליחים בסוף באמת, כשלא מנסים להגיע ליותר, כשלא מוכנים להסתכן, לא מתקדמים. בשלב של המעבר וההתקדמות יש כאב (כמו בריצה, כשמתחיל לכאוב בצד סימן שעוברים את סף היכולת הנוכחי, אם נפסיק מיד כשכואב-מחר יכאב באותו זמן, אם נמשיך עוד טיפה-מחר נצליח יותר), האדם מתפתח מכך שהוא מתנסה במשהו חדש, משהו שהוא לא הכיר עד עכשיו, וזה מאיים כי זה מפחיד, אבל זה מה שגורים לו לגלות את הכישרונות והיכולות שלו. צריך להתייחס לקושי

כאתגר ואז הוא בונה ומפתח ולא שובר ומשתיק. או במשל אחר - עיוור צבעים לא יכול לחשוב על הצבע "אדום" זה מחוץ לעולם המושגים שלו, הקושי והמשבר מפגיש אותנו עם תוכנות וכחות הקיימים בנו, עם מצבים בחיים, עם מציאויות בעולם שאילולי המשבר כלל לא היינו יודעים על קיומם.

2. התמודדות וקבלת החלטות

להכין מספר חידות / משימות שלא ניתנות לביצוע על ידם בלבד - שאלות מסובכות וכו' ולעשות תחרות קצובה בזמן. איך הצלחתם? כי החלטתם שאתם מתמודדים ובסוף מצליחים, כשתחליט שאתה רוצה שהדבר יתבצע אתה כבר תמצא את הדרך שזה יקרה. אפשר להכניס את הסיפור על ר"א בן דורדיא - אין הדבר תלוי אלא בי וכו' (נספח 1) אף אחד לא יעבוד בשבילך והחלק הכי קשה זה ההחלטה "אני עושה" זה עיקר העניין, אחר כך הדברים כבר יותר פשוטים.

אפשר לספר על המצב בארץ - מדיניות ה"סמוך" וכמו כן אחוז הגירושין ההולך ומטפס יום יום, למה? כי אנשים לא מתמודדים - אנשים בורחים. הרבה יותר קל לברוח, אבל אם באמת רוצים לבנות משהו, אם רוצים באמת להתקדם חייבים הרבה עמל והרבה עבודה קשה. ו...צריך גם לדעת לעבוד נכון אז:

מפזרים תמונות על הרצפה. כל אחד בוחר תמונה ומסביר לכולם מה הבעיה שהוא רואה בתמונה (אפשר לציין איך כל אחד מצא בעיה. עוד הוכחה לטבעיות של בעיות....)

הקראת הקטע הקצר של ברל כצנלסון (מודעות לבעיה)

עכשיו שהבנו שבעיות זה דבר טבעי מה עושים איתן?

משחק הכיסאות. על כל כיסא מצמידים דף שבראשו כתובה אחת הבעיות, כשעוצרים את המוזיקה, כל אחד רושם פיתרון לבעיה שמולה בתחתי הדף ומקפל אותו. משחקים 3-4 סיבובים... אחרי כמה סיבובים כל אחד חוזר לבעיה המקורית שלו ומתנדבים משתפים את כולם בפתרון הכי טוב\מתאים לדעתו.

מהמשחק רואים את הדרך לקבל החלטות:

1. הגדרת הבעיה - מה המצב המצוי ולמה הוא לא טוב
2. הגדרת המצב הרצוי (באופן מדיד, כמו שדברנו ביחידה על מטרות)
3. חשיבה על מה יוצר את הפער

4. העלאת כמה שיותר רעיונות שיובילו למצב הרצוי (מומלץ להיעזר באחרים – עוד רעיונות, הסתכלות אובייקטיבית וכו')
5. בחירת הפתרון המתאים ביותר (לפי הנתונים והיכולות שיש בשטח)
6. עשיה
7. סבלנות
8. בדיקה

סיפור "גדר, כבשה ואיש עם בעיה" (נספח 2) לכל פתרון יש מחיר. צריך להיות מודעים למחיר ולנסות לשלם אותו בצורה הכי טובה. איך?
סדר עדיפויות. אפשר לתרגל איתם ולהסביר את המושג. כך אנו בוחרים בפתרון שהכי מתאים לנו, ונכנסים לזה בצורה מודעת... דרך בוגרת וטובה.

3. מה? ואיך?

נציג בפני החניכים "סיפורים מהשטח" מהגרעינים השונים. כל סיפור יראה פשלה\ בעיה וכו' הם יצטרכו לחשוב על כל האפשרויות והסיבות ההגיוניות שיכלו לגרום לבעיה.
נמייין את הסיבות שהעלו לשתי קבוצות **מה**= סיבות שקשורות ישירות לרעיון, **ואיך**= סיבות שקשורות לדרך של הביצוע.
לדוגמא: לא הגיעו ילדים לפעילות חנוכה אז יותר לא עושים פעילות כי זה דפוק ולא עובד. או שלא הגיעו ילדים לפעילות, וזה רעיון מצוין ובואו נחשוב מה קרה. ואז פתאום יתברר שהייתה פעילות מקבילה במתנ"ס וחבל שלא ביררנו מראש.
עוד דוגמא (אמיתית): אף ילד לא הגיע לפעילות הפתיחה. כבר חצי שעה אחרי הזמן והמקום ריק, סימן שאין בנו צורך בשכונה הזו וסתם השקענו, ההגשמה מבוטלת וזהו. או שחושבים קצת ויוצאים לחפש את הילדים במגרשי המשחקים בשכונה ואוספים אותם אחד אחד, ומגלים שיש עשרות ילדים ברחובות אבל הם בלי שעון ולכן לא מאופסים על הזמן, ואין להם תרבות של קריאת שלטים. הרעיון מצוין, לא שיווקנו אותו נכון. עכשיו הגענו לילדים ומפה והלאה הם יודעים לאן לבוא ומתי והפעילות פורחת.

במצב של בעיה עלינו לנתח את דרכי הפעולה שלנו על מנת להבין כתוצאה ממה נוצרה הבעיה: מהדרך בה פעלנו (איך) או מהרעיון ההתחלתי (מה). אם נזהה שרק אחד משלבי הביצוע לא מוצלחים נוכל לשנות אותו ולדבוק ברעיון ההתחלתי. ברוב המקרים אכן כך הדבר למרות שאנו ממהרים לשבור את הכלים ומתייאשים מהרעיון בפזיזות...

ושוב – כשהמטרה ניצבת מול העיניים, ואנחנו יודעים לאן אנחנו רוצים להגיע, ומבינים למה זה חשוב, יש כוח ויכולת להתמודד עם כל הקשיים ולהתגבר על כל המכשולים. כמו שאמר ניטשה: "מי שיש לו איזה למה למענו יחיה מסוגל לשאת כמעט כל איך..."

חשוב לומר או פה או באחת היחידות – תלוי איפה זה נכנס לך הכי טוב שלפעמים צריך להגיד "זה גדול עלי" ולפנות לגורמים שמעלינו = מרכזת / רכז אזור / עובדת סוציאלית וכו' יכול להיות שעדיף להכניס את זה בהקשר של ענווה "אני לא מסוגל להכל".

קטע סיום – "טופוגרפיה" יוני נתניהו (נספח 3)

הערות והארות:

ביחידה הזו חשוב לצאת מחיי הפרט לכלל. מהחיים הפרטיים שלי ואיך אני מתמודד עם קשיים ובעיות (בלימודים, בחברה, בהחלטות וכו'), למעגל נוסף של העשייה שלי – ילדים מגיעים או לא, שחיקה של הצוות, עומס, משאבים, הפרעות, חוסר התקדמות נראית לעין וכו'. ומשם למעגל הלאומי – דברים לא קורים כמו שתכננו, יש בעיות בעם ובגאולה... האם מרימים ידים, או מחוברים למטה אז עושים חושבים ומוצאים דרך וכוחות.

כדאי גם כאן להכניס את הרוח "מי שיש לו איזה למה..." אם אתה מאופס על למה אתה מתאמץ, יש לך יותר יכולת להתמודד עם הקושי. מי שסוחר 10 קילו יהלומים, ימשיך ויעשה את זה ולא יותר גם כשיהיה חם וקשה. מי שסוחר שק זבל (או שאין לו מושג מה יש בפנים), יתייאש ויותר הרבה יותר בקלות.

דגשים שצריכים לעבור:

קושי הוא חלק נורמלי וטבעי מכל עשייה (מי שאין נפשו משוטטת במרחבים וכו')
אמונה אמונה אמונה!!! בקב"ה שיודע מה הוא עושה, בעצמי שאני מסוגל להתמודד ולהצליח, במי שאני עובד איתו שהוא שווה את ההשקעה.

קושי בונה קומה נוספת ביכולות של האדם. כשלא מרגישים מאמץ זה אומר שאין התקדמות, שלא הוצאת מעצמך משהו יותר טוב (אם לא סוחטים חזק את התפוז, לא יוצא מיץ. צריך "להכאיב" קצת...)

אולי כדאי להבחין בין קשיים טכניים לבין קשיים ערכיים לבין קשיים אידיאולוגיים. כלומר: עם חוסר תקציב, או בעיות במבנה או גיוס ילדים צריך להתמודד ביצירתיות. עם בעיות ערכיות של חשש להתקלקל מהאוכלוסייה החילונית, תחושת גאווה והתנשאות, חוסר ידע על מה מותר לאכול, קושי במציאת תכנים, פחד וחשש וכו' – צריך להשקיע וללמוד, להתייעץ עם אנשי תורה ורוח, לא לוותר. עם קשיים אידיאולוגיים, למה להשקיע בערב רב, האם דרכנו נכונה וכו' – צריך לימוד ארוך ומעמיק ביותר, צריך הרבה אמונת חכמים ואמונה בקב"ה שהוא נותן לנו את מה שרע בעינינו בדיוק כמו שאת הטוב.

נספחים

נספח 1

מסכת עבודה זרה, דף י"ז עמוד א':

"אמרו עליו על ר' אלעזר בן דורדיא שלא הניח זונה אחת בעולם שלא בא עליה. פעם אחת שמע שיש זונה אחת בכרכי הים והיתה נוטלת כיס של דינרים בשכרה, נטל כיס דינרים והלך ועבר עליה שבעה נהרות. בשעת הרגל דבר (=תשמיש) הפיחה (=רוח) אמרה כשם שהפיחה זו אינה חוזרת למקומה כך אלעזר בו דורדיא אין מקבלים אותו בתשובה. הלך וישב בין שני הרים וגבעות. אמר הרים וגבעות בקשו עלי רחמים, אמרו לו עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו... אמר, שמים וארץ בקשו עלי רחמים, אמרו לו עד שאנו מבקשים עליך נבקש עלינו... אמר אין הדבר תלוי אלא בי. הניח ראשו בין ברכיו וגעה בבכיה עד שיצתה נשמתו. יצאה בת קול ואמרה ר' אלעזר בן דורדיא מזומן לחיי העולם הבא. בכה רבי ואמר יש קונה עולמו בכמה שנים ויש קונה עולמו בשעה אחת. ואמר רבי לא דיין לבעלי תשובה שמקבלים אותם אלא שקורים אותם רבי."

נספח 2

גדר, כבשה ואיש עם בעיה \ יעל בירן

לאיש אחד קטן הייתה בעיה אחת גדולה. בגלל שעבד כל הימים- חשב עליה כל הלילות. חשב כל כך הרבה - עד שלא הצליח להירדם. כך שבעצם היו לו- שתי בעיות. אבל לפחות לאחת הבעיות הייתה לו דרך לפתרון, כי הוא ידע שאומרים שהשיטה הכי טובה להירדם - היא לספור כבשים. למרות שהוא עצמו עוד לא ניסה את הדרך הזו, החליט שזו ההזדמנות לנסות. בהתחלה הכבשים הסתובבו לו סתם בחדר בלי שום כיוון ומטרה והיה מאוד קשה לספור אותן. אז הוא החליט להציב להן גדר, באמצע החדר, ופשוט לספור אותן כשהן עוברות אותה. הוא הזמין אותן לעבור את הגדר, מאוד בנימוס, למרות שבעצם לא הייתה להן ברירה אחרת. עכשיו גם לכבשים הייתה בעיה. הן התחילו לעבור את הגדר - אחת, אחת, ולמרות שכל כבשה נראתה בדיוק אותו-דבר, והגדר נשארה אותה גדר, כל כבשה עברה אותה בצורה אחרת... הראשונה קפצה מעל הגדר, כמו שרואים בכל

הספרים, כמו שכל כבשה צריכה לעשות כשהיא נפגשת בגדר. השנייה דווקא נדחקה מתחת. אחרת - כנראה מתוך ייאוש, או בגלל שחשבה שהיא מספיק חזקה, נכנסה עם הראש בגדר. ואחת העדיפה לא להבחין כלל שקיימת בעיה של גדר. היו שם שתיים, קטנות, שטיפסו אחת על השנייה ועזרו זו לזו לעבור. ואחת שאספה את כל אלו שלא הצליחו לעבור וטיפסה עליהן. הייתה אחת שניסתה לחשב איך... ואחת שהתייאשה ולא הבינה בכלל - למה?! אחרת ניסתה לשכנע את השאר שהגדר לא נחוצה כלל. אחר כך הגיעה כבשה כמו כל הקודמות, רק עם סמל קטן על הישבן. ומשום מה הגדר, כשראתה אותו - הנמיכה את עצמה בהכנעה. הייתה כבשה שוויתרה על הצמר שלה וכך יכלה לעבור בקלות את הגדר (היא קיוותה שלא קר בצד השני...) הכבשה שאחריה - במקום לעבור את הגדר - ניסתה לדחוף אותה רחוק ככל שאפשר. עכשיו כבר נמאס לכבשים לחכות, וכולן עברו ביחד ורמסו את הגדר בלי קושי. כולן... חוץ מאחת שעצרה, לקחה צעד אחד אחורה וגילתה... שלפעמים יש דרך ממש פשוטה (יש איור - היא הולכת מסביב...) כל הכבשים הללו מאוד עניינו את האיש הקטן והוא המשיך לחשוב עליהן כל הלילה: איזו כבשה הכי חכמה ואיזו הכי יעילה ומה טוב בכל אחת ומה רע... ומה הוא... ולמה... ונרדם. כי רבות הדרכים... הלוואי ונמצא את הדרך להתגבר על כל הגדרות שבחינו בדרך המיטבית לנו...

נספח 3

כללי ניווט - יוני נתניה

"שכחתי: אחד מן הדברים החשובים ביותר הוא- טופוגרפיה!¹ האם כבר התחלתם ללמוד מקצוע זה? אני מתאר לעצמי שעדיין לא, אבל בכל מקרה (אני אוהב לתת עצות, כפי שאתה רואה) הנה מספר דברים שכדאי לך לזכור כשתלמד:

- א. הכלל, שהוא היסודי ביותר, ועם זה רגילים לשכוח אותו, הוא: דע תמיד היכן הצפון! תמיד!
- ב. בכל מקום ומקום שתהיה בו, דע בדיוק היכן אתה נמצא בהתאם למפה.
- ג. אל "תאנוס" את המפה לעולם- זאת אומרת, אל תאמר: זה בערך כך, ותעשה קצת שינויים במפה. המפה בסדר, אל תשכח!

¹ טופוגרפיה הוא תחום בגאוגרפיה, העוסק בחקר צורות פני השטח של כדור הארץ, תיאורן ומיפויים.

ד. תמיד תמיד הסתכל בשעון לפני שאתה מתחיל לנווט. חשב לפי המפה את מספר הק"מ, שעליך לעבור, ואת זמן ההליכה שנדרש ממך, לפי תנאי הקרקע. אם תראה, שלאחר מספר דקות מסוים אינך מגיע למקום הנכון- עצור! הסתכל שנית במפה.

ה. ספור ואדיות. זהו אחד מן הדברים החשובים. דע לזהות ואדיות (אפילו הקטנים ביותר); במפת 1:100,000 זה לפעמים קצת קשה גם במפה וגם בשטח. אם אתה הולך בוואדי- ספור את ההתפצלויות השונות מן הוואדי להרים.

ו. אם אתה רוצה לוודא, שהוואדי שאתה עומד להיכנס בו הוא הנכון- תצפין את המפה במדויק וראה אם כיוון הכניסה לוואדי במפה זהה לגמרי עם אותו שבשטח. אם הוא זהה-יופי; אם לא- חשוב שנית! במפת 1:000,000 נראים לפעמים העיקולים הקטנים בכניסה לוואדי כמו קו ישר אחד. לך בתוך הוואדי כמאה- מאה וחמישים מטר וראה אם הכיוון הוא נכון.

ז. עלה תמיד למקום גבוה וזהה את כל השטח במפה. זה חשוב מאוד. יש לי עוד מה לומר לך בהקשר לזה, אבל אין מקום. בעצם למה לא להמשיך באיגרת שנייה?

איגרת מספר 2 - ביבי, אתה ודאי חושב - לשם מה הוא כותב לי את כל זה? - הרי בין כך ובין כך אלמד את זה, וכרגע זה אינו מעניין. אזכיר לך, אפוא, שנית: חייל שאינו יודע להתמצא בשטח תלוי באחרים. הוא אינו עצמאי! ילמדו אותך עוד הרבה דברים אחרים, אבל משתמשים בהם בכל ניווט ושוכחים. מה שאני אומר לך כעת - מניסיון - אסור לשכוח לעולם. כל אחד מן הדברים הוא כלל

זהב. ברצינות."

(מתוך מכתבי יוני עמודים 155-156)